

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI**

TAHRIRIYAT HAY’ATI

Bosh muharrir: prof. Nabiye D.H.

Bosh muharrir o‘rinbosari:

f.-m.f.d. Bekpulatov I.R.

Mas’ul kotib: dots. Ne’matova Y.O.

**Tahririyat hay’ati
a’zolari:**

prof. Bahridinova B.M.

prof. Bo‘riyev O.B.

prof. Yoziyev L.Y.

prof. Jabborov A.M.

prof. Jumayev T.J.

f.-m.f.d. Imomov A.A.

k.f.d. Kamolov L.S.

prof. Kuchboyev A.E.

prof. Mengliyev B.R.

prof. Normurodov M.T.

prof. Nurillayeva Sh.N.

prof. Nurmanov S.E.

p.f.d. Oripova N.X.

prof. Ochilov A.O.

prof. Tojiyeva G.N.

prof. To‘rayev D.T.

prof. Umirzakov B.Ye.

prof. Xayriddinov B.X.

prof. Xolmurodov A.E.

prof. Choriyev S.A.

prof. Shodiyev R.D.

prof. Shodmonov N.N.

prof. Erkayev A.P.

prof. Ernazarova G.X.

prof. Eshov B.J.

prof. Qurbonov Sh.Q.

prof. Qo‘yliyev B.T.

prof. Bekmurodova G.H.

dots. Ro‘ziyev B.X.

dots. Eshqorayeva N.G‘.

dots. Xolmirzayev N.S.

dots. Hamrayeva Y.N. prof.

Bobonazarov G‘.Y. prof.

Shukurov O.M.

**2024
(2)2**

QarDU xabarlari
Ilmiy-nazariy, uslubiy jurnal

Muassis: Qarshi davlat universiteti
**Jurnal Qashqadaryo viloyati Matbuot
va axborot boshqarmasi tomonidan**
2010.17.09 da

**№ 14–061 raqamli guvohnoma
bilan qayta ro‘yxatdan o‘tgan.**

Musahhihlar:

Shodmonova D.E.

Bazarova D.B.

Tursunboyev B.N.

Ubojenko A.S.

Sahifalovchi

Yuldoshev D.N.

Texnik muharrir:

Raxmatov M.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi Rayosatining
qarorlari bilan fizika-matematika, kimyo,
biologiya, tarix, falsafa, siyosatshunoslik,
filologiya, pedagogika-psixologiya va
iqtisod fanlari bo‘yicha doktorlik
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini
chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar
ro‘yxatiga kiritilgan.

**Jurnal 2009-yilda
tashkil etilgan.**

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili: 180003, Qarshi,
Ko‘chabog‘, 17. Qarshi davlat universiteti,
Filologiya fakulteti binosi, 107-xona.

Telefon: 97-222-10-80

TelegramID:

https://t.me/Qardu_Xabarlari2024

Elektron pochta: qardu_xabarlari@mail.ru

Veb-sayt:

<https://qarshidu.uz/oz/page/ilmiy-jurnal-NEW>

Aniq fanlar

**Yiliga 4 marta
chop etiladi.**

Jurnaldan olingan materiallarga “QarDU
xabarlari” jurnalidan olindi”, degan havola
berilishi shart. Mualliflardan kelgan materiallar
egalariga qaytarilmaydi.

MUNDARIJA

FIZIKA-MATEMATIKA

Tashatov A., Eshboboev S., Usmanova Y. Research composition and structures of the surface heterostructural films of $Ga_xMe_yAs/GaAs$	4
Muradov N.M., Farmonov N.P. Electrical instability phenomena in irregular silicon structures.....	9
Нормуродов Д., Ташатов А., Хасанов М. Механизмы формирования нанопленок оксидов SiO_2 на поверхности Si	16
Mamatov A.U. Self-similar analysis of doubly nonlinear complex cross-diffusion processes.....	22
Бекпулатов И.Р., Норбутаев Н.Э., Хакбердиев Э.А. Формирование тонких пленок $CrSi_2$ твердофазным ионно-плазменным методом.....	29
Akhmedzhanov F.R., Toshpulatov I.Sh. , Detection of a particular orientation and polarization in gallium arsenide crystals.....	36
Неъматов И.Л., Умарова С., Хайриддинов Б. Технологический и температурно-влажностный режим в гелиосушильной камере с аккумулятором тепла.....	43
Игамов Б.Д., Камардин А.И., Бекпулатов И.Р., Камилов Т.С., Касимов А.С., Норбутаев Н.Э. Исследование покрытий Mn_4Si_7 , полученных диффузионным методом, с помощью рентгеновского дифрактометра.....	49
Boymurodov F.F. O‘zbek tili uchun so‘zshakllarini hosil qilish va tahlil qilish algoritmlari.....	56
Ahmedova Q., Yusupova Sh., Mirzoodilov B. Qashqadaryo viloyatida turizm o‘shiri turg‘unligini ta’minlashning matematik modeli.....	62
Джураев Н. Фундаментальные решения одного класса вырождающегося эллиптического уравнения.....	68

KIMYO

Boltayeva G.X., Abdukamolova A.B., Kodirov O.Sh., Nurmanov S.E., Tabiiy yog‘larning yog‘ kislotalaridan olingan noionik sirt faol moddalarning glv soni va sirt faolligini taqqoslash.....	75
Mahmadiyoroova Ch., Ibodova N. Tritsiklik xinazolin alkaloidlarining qiyosiy kimyoviy o‘zgarishlari.....	79
Eshonqulov. M N. Bo‘rixonov B.X. Natronli pishirish jarayoni davrida turli parametrlarni ajralib chiqayotgan sellulozaning sifat ko‘rsatkichlariga ta’sirini o‘rganish va optimal jarayon davomiyligini belgilash tadqiqatlari.....	85
Eshonqulov. M N. Bo‘rixonov B.X. Kimyoviy qayta ishlashga yaroqli sellulozani oqartirish jarayonida turli reagentlar hamda ta’sir etuvchi parametrlarni optimal holatini belgilash.....	91
Pirnazarova N.B., Egamberdiyeva Sh.U. 2,3-dimetilxinozolin-4-onlar qatorida tioamidlash reaksiyalari.....	96
Ziyadullayev O., Ablakulov L., Buriyev F., Boytemirov O., Otamuxamedova G. Atsetilen spirtlari vinil efirlarini geterogen katalitik sistemada sintez qilish usuli.....	102

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZM O'SISHI TURG'UNLIGINI TA'MINLASHNING MATEMATIK MODELI

Ahmedova Qunduz

O'zbekiston Milliy universiteti, katta o'qituvchi

Yusupova Shaxlo

Toshkent shahridagi Belarus-O'zbekiston qo'shma tarmoqlararo
amaliy texnik kvalifikatsiyalar instituti, tayanch doktorant

Mirzoodilov Bobur

Toshkent Iqtisodiyot universiteti, o'qituvchi

shaxlo.yusupova@gmail.com

ORCID 0009-0005-0379-8585

UDK 338.48

Annotatsiya. Turizm nafaqat mintaqa iqtisodiyotiga, balki uning ijtimoiy siyosati, madaniyati, urf-odatları, turmush tarzi, millat salomatligi, tabiiy muhiti va boshqalariga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadigan yagona sohadir. Turizm jahon iqtisodiyotining eng jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biridir, shunday ekan turizmga hozirgi zamonda juda katta e'tibor qaratilmoqda. Uning dunyodagi yillik aylanmasi taxminan 3,8 trillion dollarni tashkil etadi, turizm sanoatiga kapital qo'yilmalar yiliga 700 milliard dollarga etadi. Tabiiy tizimlarning rekreasion barqarorligini ta'minlash va turizmning barqaror rivojlanishiga erishish uchun sayyohlarga ta'sir qilishning variantlarini birlashtirish kerak.

Biz turizm rivojlanish turg'unligini matematik nuqtayi nazardan tahlil qilmoqchimiz. Maqsadga erishishda, zaif va kuchli turg'unlik tushunchalari ajralib turadi, maqolada bunga ham alohida e'tibor berilgan. Nazariy tadqiqotning ahamiyati, turizm sohasidagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni rivojlantirishni matematik modelashtirishdan iborat. Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyatida turizm o'sishi turg'unligini ta'minlashning matematik modeli keltirilgan.

Kalit so'zlar: turizm infratuzilmasi, turg'unlik, barqaror va beqaror rivojlanish, zaif va kuchli turg'unlik.

МАТЕМАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ РОСТА ТУРИЗМА В КАШКАДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация. Туризм - единственная отрасль, которая прямо и косвенно влияет не только на экономику региона, но и на его социальную политику, культуру, традиции, образ жизни, здоровье нации, природную среду и т.д. Туризм - одна из наиболее быстро развивающихся отраслей экономики. В мировой экономике сегодня уделяется много внимания туризму. Его годовой оборот в мире составляет около 3,8 триллиона долларов, капитальные вложения в туристическую отрасль достигают 700 миллиардов долларов в год. Для обеспечения рекреационной устойчивости природных систем и достижения устойчивого развития туризма необходимо сочетать варианты воздействия на туристов.

Мы хотим проанализировать стагнацию развития туризма с математической точки зрения. В достижении этой цели выделяют понятия слабой и сильной стагнации, этому также уделяется особое внимание в статье. Важность теоретических исследований заключается в математическом моделировании развития социально-экономических процессов в сфере туризма. В данной статье представлена математическая модель обеспечения устойчивости роста туризма в Кашкадарьинской области.

Ключевые слова: туристская инфраструктура, стагнация, устойчивое и неустойчивое развитие, слабая и сильная стагнация.

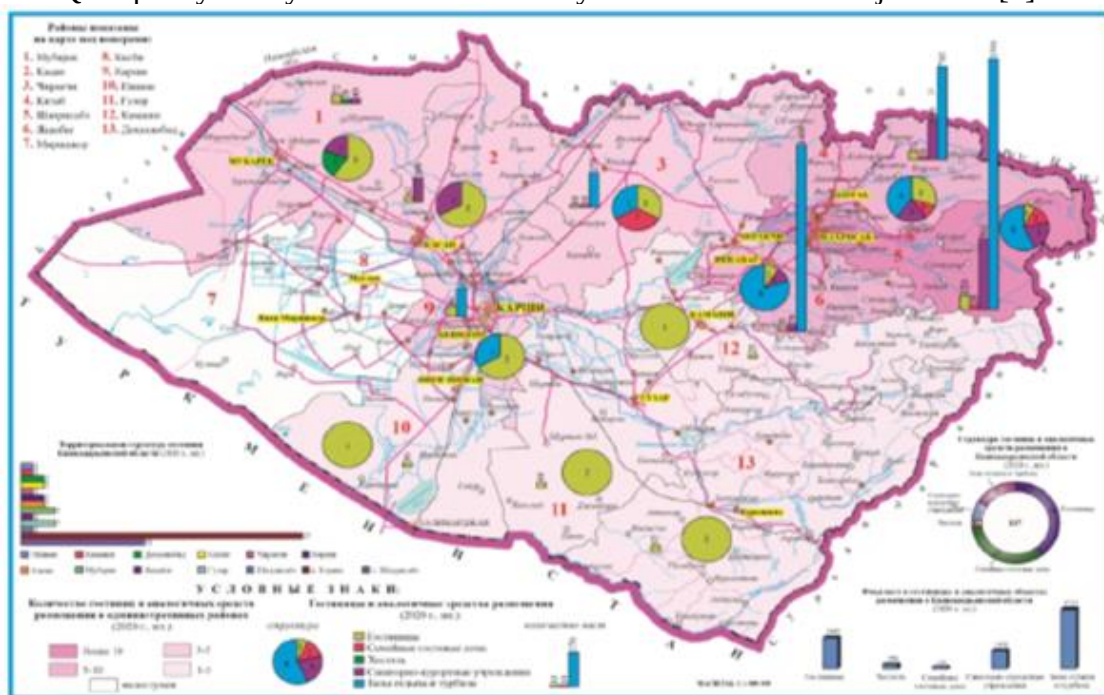
Kirish. Mamlakatimizda turizm milliy iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, hududlarni jadal rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, aholining daromadlari va turmush darajasini oshirish, mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishni ta’minlovchi strategik tarmoqlardan biri sifatida rivojlantirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev.

O‘zbekiston boy turistik salohiyatga va turizmni rivojlantirishning barcha imkoniyatlariga ega, shu tufayli mamlakatimizda turizm sohasini rivojlantirish uchun turli chora-tadbirlar, Prezidentimiz tomonidan bir qancha qaror va farmonlar ishlab chiqilib amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2018-yil 3-fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasining turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 5326-sonli farmoni, “Turizm yo‘nalishidagi islohotlarni yanada jadallashtirish va sohada davlat boshqaruvi tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yilning 27-iyuldagi 238-qarori shular jumlasidandir.

Tadqiqot metodologiyasi. Qashqadaryo viloyati Respublikamizda turizm salohiyati bo‘yicha mamlakatning eng boy mintaqalaridan biridir. Tabiiy va tarixiy-madaniy turistik-rekreatsion resurslar turizmning deyarli barcha turlarini rivojlantirish uchun asos bor. X.X. Xaitovning maqolasida Qashqadaryo viloyati turizmidagi mavjud muammolar tahlil qilingan [1-2].

Qashqadaryo viloyatida turizm-rekreatsiya infratuzilmasini rivojlantirish [1].

1-rasm. Qashqadaryo viloyatining turistik va dam olish infratuzilmasi xaritasi

“Turg‘unlik” va “turg‘un rivojlanish” ilmiy atamalarini ko‘pgina sohalarda qo‘llaniladi, shuningdek turizm yo‘nalishida ham [3-17] adabiyotlarda keltirilgan.

Turg‘unlik – tashqi ta’sirlar ta’sirida tizimning hozirgi holatini saqlab qolish qobiliyati. Agar hozirgi holat bir vaqtning o‘zida saqlanib qolmasa, unda bu holat turg‘un emas deb ataladi (ma’lumot vikipediya). Turg‘unlik tizimi doimiy tashqi va ichki bezovta qiluvchi ta’sirlar sharoitida muvozanatga yaqin holatlarda ishlash qobiliyati sifatida tavsiflanadi.

Turg‘unlik quyidagi turlarga ajraladi:

- birinchi turdagi turg‘unlik–bu muvozanat holatidan chiqqandan keyin tizimning

dastlabki holatiga qaytish xususiyati;

- ikkinchi turdagi turg'unlik–muvozanat holatidan chiqqandan keyin tizimning yangi teng imkoniyat holatga o'tishi.

Birinchi turdagi turg'unlik statik muvozanatga, ikkinchi turdagi dinamik muvozanatga to'g'ri keladi, bu hodisalarning statikasi va murakkab ijtimoiy–iqtisodiy tizimlarda sodir bo'ladigan jarayonlar dinamikasi bilan bog'liq.

Birinchi marta iqtisodiy tizimlarni statika va dinamikada o'rganish amerikalik iqtisodchi J. Klark tomonidan olib borildi [12]. Statik o'zgarishlik, statik muvozanat bilan tavsiflanadi, dinamika esa vaqt va makondagi hodisalarning o'zgarishini o'rganadi.

1-jadvalda turizmning barqaror va beqaror rivojlanishining umumlashtirilgan qiyosiy tavsifi keltirilgan. Bunday vaziyatda barqaror rivojlanish umuman “yaxshi” degani emas, ammo beqaror – “yomon” degan ma'noni anglatadi, taqqoslash tufayli hodisaning mohiyati aniq bo'ladi [3].

1-jadval

Turizmning barqaror va beqaror rivojlanishining qiyosiy xususiyatlari

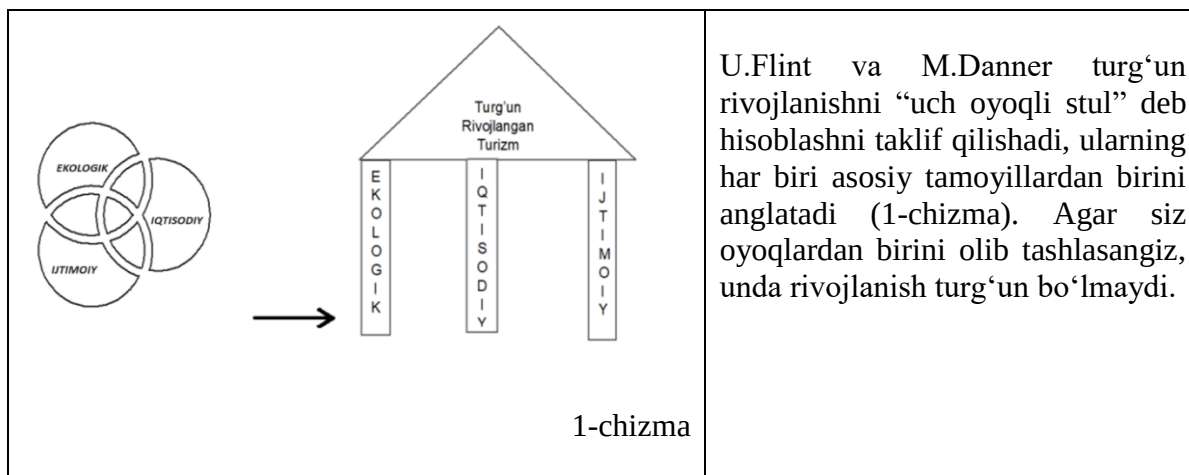
Turizmning turg'un rivojlanishi	Turizmning turg'un bo'lmagan rivojlanishi
Tez rivojlanish	Oldinga rivojlanish tez
Boshqariladigan rivojlanish	Nazoratsiz rivojlanish
Hisoblangan rivojlanish ko'lami	Noto'g'ri rivojlanish ko'lami
Uzoq muddatli rejalashtirish	Qisqa muddatli rejalashtirish
Sifat rivojlanishi	Miqdoriy rivojlanish
Joylarda boshqarish	Masofadan boshqarish
Aniq shakllangan strategiya asosida rivojlanish	Bir-biriga bog'liq bo'lmagan loyihalar orqali rivojlanish
Atrofdagi mavjud muammolarni barchaga teng taqsimlash	Atrofdagi mavjud muammolarni faqat turistik markazlarga yuklash
Turizmdan tushgan daromad qayta tiklashga va kengaytirilishga yo'naltiriladi	Turizmdan tushgan daromad ushbu mintaqada qolmaydi
Mahalliy mehnat resurslarini o'rnida to'g'ri jalb qilish	Tashrif buyuradiganlarning mehnat resurslarini jalb qilish

Shu bilan birga, turg'un turizm bilan chambarchas bog'liq bo'lgan ko'plab boshqa atamalar mavjud. Ularning barchasi tabiatga hurmat, tabiatni muhofaza qilishga asoslangan madaniy obyektlar, ijtimoiy mas'uliyat va hududning iqtisodiy farovonligi [3] kabi tushunchalarga bog'liq.

Muvozanat turg'unlikka qaraganda torroq tushunchadir, lekin ayni paytda bu uning ajralmas shartlaridan biridir. Tabiiy muvozanat deganda dinamik muvozanat holati (homeostaz), ya'ni asosiy sifat ko'rsatkichlari va miqdoriy parametrlarni saqlab qolish bilan uzluksiz moddiy va energiya yangilanishi, sifat jihatidan boshqa holatga yoki nomutanosiblik (halokat) bosqichiga o'tguncha asta-sekin o'zgarib (rivojlanib) borishi tushuniladi.

Turg'un o'sish – hodisaning miqdoriy parametrlari o'zgarishining bir tomonlama ijobiy vektorini anglatadi, turg'un rivojlanish esa sifat ko'rsatkichlari foydasiga ijobiy o'sish qiymatlaridan chetga chiqishga imkon beradi. Shu bilan birga, yetarlicha uzoq vaqt davomida harakatning umumiy vektori, davriy salbiy va nol qiymatlarga qaramay, umuman ijobiy yo'nalishga ega bo'ladi.

V.Flint va M.Danner nazariyasiga ko'ra, turg'un rivojlanish konsepsiyasi uchta asosiy prinsipni o'z ichiga oladi: iqtisodiy hayotiylik, ekologik yaxlitlik va ijtimoiy ma'lumot. Taqdim etilgan modelga ko'ra, “jamiyatda kesishgan doiralar iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarining o'zaro bog'liqligini namoyish etadi” [18].

U.Flint va M.Danner turg'un rivojlanishni "uch oyoqli stul" deb hisoblashni taklif qilishadi, ularning har biri asosiy tamoyillardan birini anglatadi (1-chizma). Agar siz oyoqlardan birini olib tashlasangiz, unda rivojlanish turg'un bo'lmaydi.

O.S.Shimova "Turg'un turizm" nomli o'quv qo'llanmasida har bir sohaning holati xususiyatlarini quyidagicha aks ettiradi [4]:

* **iqtisodiy soha** – iqtisodiy samaradorlik, iqtisodiy o'sish, iqtisodiyotning turg'unlik darajasi va boshqalar;

* **ijtimoiy soha** – aholining moddiy farovonligi, ta'lim darajasi, sog'liqni saqlash, umr ko'rish davomiyligi, madaniyat, san'at, sportning rivojlanishi va boshqalar;

* **ekologik soha** – tabiiy tizimlarning o'z-o'zini shakllantirish qobiliyati, ekotizimlarning yaxlitligi, bioxilma-xillik, biosferaning iqtisodiy imkoniyatlaridan foydalanish darajasi va boshqalar.

Ba'zi iqtisodiy adabiyotlarda turg'un rivojlanish muammosi odatda kapitalni boshqarish bilan bog'liq. Kapital keng ma'noda resurslar bo'lib, ulardan foydalanish kelajakdagi tovarlar yoki xizmatlar ishlab chiqarishni ko'paytirishga imkon beradi.

Natijalar va muhokama. Turg'unlikka erishish vazifasi umumiy kapital fondining kamaymasligini va keyingi avlodlar hozirgi avlod bilan bir xil (kam bo'lmagan) rivojlanish potensialiga ega bo'lishini ta'minlashdir. Ushbu maqsadga erishish yo'liga qarab, zaif va kuchli turg'unlik tushunchalari ajralib turadi.

Zaif turg'unlik vaqt o'tishi bilan kapitalning umumiy zaxirasining qiymatini saqlash (kamaytirmaslik) deb ta'riflanadi, bu nafaqat uning barcha turlarining o'sishi bilan, balki ularning ba'zilar tezroq o'sganda ham sodir bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, kapitalning bir turini boshqasiga miqdoriy almashtirishga ruxsat beriladi. Rasmiy ravishda zaif turg'unlik sharti quyidagicha ifodalanishi mumkin:

$$K + P + S \geq 0$$

bu yerda K -ishlab chiqarilgan kapitalning ko'payishi; P -ijtimoiy (inson) kapitalning ko'payishi; S -tabiiy kapitalning ko'payishi.

Kuchli turg'unlik tushunchasi kapitalning har bir turini kamida saqlashni talab qiladi. Kuchli turg'unlikning cheklanishi quyidagicha ifodalanishi mumkin:

$$K \geq 0; \quad P \geq 0; \quad S \geq 0.$$

Kuchli turg'unlik – bu inson mavjudligining asosi bo'lgan tabiiy kapital vaqt o'tishi bilan kamaymaydigan holat. Ushbu konsepsiyani amalga oshirish uchun Xitoy maqoliga amal qilish kerak: "Biz tabiatimizni ajdodlarimizdan meros qilib olmadik, uni avlodlarimizdan oldik".

Asosiy parametrlarni hisobga olgan holda turg'un rivojlanish quyidagicha rasmiylashtirilishi mumkin:

$$\frac{dF(L, K, S, I)}{dt} \geq 0,$$

bu yerda $F(L, K, S, I)$ – barqaror rivojlanish funksiyasi; L – mehnat resurslari (inson

kapitali); K – ishlab chiqarilgan (jismoniy) kapital; S – tabiiy kapital; I – institutsional omil; T – vaqt omili. Ushbu formula shuni ko‘rsatadiki, rivojlanishning barqarorligi jamiyatning umumiy kapitali vaqt o‘tishi bilan kamaymasa va uning turlaridan birining kamayishi, ehtimol, tabiiy resurslarning tugashi paytida jismoniy va inson kapitalining ko‘payishi hisobiga qoplanadi [4].

Turizmning tabiiy muhitga ta’siri jarayonini bevosita yoki bilvosita boshqarish mumkin.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri boshqarish quyidagilarni o‘z ichiga oladi: sayyohlarning umumiy sonini cheklash; ayniqsa, qimmatbaho tabiiy obyektlar va hududlarni ziyorat qilish uchun yopish; atrof-muhitning ifloslanishini minimallashtirishga imkon beradigan zamonaviy texnik vositalar va eng zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. Bilvosita boshqaruv sayyohlarning xulq-atvoriga ta’sir qilishining yanada moslashuvchan usuli bo‘lib, ularning madaniyati, ekologik ta’lim darajasini oshirishga, mahalliy aholiga hurmat bilan munosabatda bo‘lishga, hayvonotlarga ehtiyotkorlik va insonparvarlik bilan munosabatda bo‘lishga va tashrif buyurilgan hududning o‘sib borayotgan dunyosiga asoslanadi.

Rivojlangan mamlakatlardan kelgan sayyohlar, rivojlanayotgan davlatlar bo‘ylab sayohat qilishda, ko‘pincha mahalliy madaniyat va urf-odatlar to‘g‘risida to‘liq tasavvurga ega emaslar, bu ularning mahalliy aholi bilan munosabatlarida keskinlikka olib keladi. Psixologlarning kuzatuvlariga ko‘ra, sayyohlik faoliyati faollashgani sayin, sayyohlar va joylar o‘rtasidagi aloqada tirnash xususiyati kuchayadi. Mahalliy aholining to‘rtta reaksiya darajasi mavjud [4]:

1) eyforiya–boshlang‘ich bosqich, mahalliy aholi va sayyohlar o‘rtasidagi yaxshi munosabatlar;

2) befarqlik–aloqalarni to‘liq rasmiylashtirish, sayyohlarni daromad manbayi sifatida qabul qilish (ushbu bosqichga o‘tish turizmni rivojlantirish tezligi va vaqtiga bog‘liq);

3) o‘zgarish xususiyati – mahalliy aholi tomonidan turizmning afzalliklariga shubha bildirilishi;

4) dushmanlik – dushmanlik munosabati, turizmni rivojlantirish orqali barcha ijtimoiy va shaxsiy muammolarning paydo bo‘lishini tushunish.

Turizm mahalliy madaniyat obyektlarini iste’mol buyumlariga aylantirishi, diniy marosimlarni, an’anaviy etnik marosimlarni va festivallarni turistik kutishlarga muvofiq o‘zgartirishi mumkin. Turistlarning xohish-istaklariga mahalliy va milliy xususiyatlarni moslashtirish – bu sayyohlik turizmi doirasida sayyohlarni mahalliy urf-odatlar, urf-odatlar va madaniyatlarni to‘g‘ri qabul qilishga tayyorlash bo‘yicha ishlarni talab qiladigan salbiy tendensiyalardan biridir. “G‘arb” va ko‘p jihatdan unga qarama-qarshi bo‘lgan an’anaviy (mahalliy) turmush tarzi o‘rtasidagi farqlarga tayyorgarlik va tayyorgarlik elementlari zarur bo‘ladi. Turizmning ajratib bo‘lmaydigan qismi bo‘lgan dunyoning turli mintaqalaridan kelgan odamlar madaniyatlarining to‘qnashuvi madaniyatlaridan birining ustunligiga ega bo‘lmasligi kerak, bundan tashqari, millatlar, irqalar, din, tillar va ta’lim darajasidagi shaxslarga asoslangan bo‘lishi kerak. Barqaror turizmning maqsadlaridan biri madaniy almashinuvdir.

2-jadval

**Qashqadaryo viloyatidagi madaniy meros obyektlari haqida
MA’LUMOT**

T/r	Tuman (shahar)	Umumiy soni	Arxeologiya	Arxitektura	Monumental	Diqqatga sazovor
1	Qarshi shahar	58	26	25	6	1
2	Shahrisabz shahar	61	28	28	5	0
3	Qarshi tuman	124	105	15	0	4
4	Shahrisabz tuman	174	150	22	0	2
5	Kitob tuman	305	281	16	3	5

6	Yakkabog' tuman	237	195	38	2	2
7	Chiroqchi tuman	49	36	8	3	2
8	Qamashi tuman	66	59	3	1	3
9	Dehqonobod tuman	38	32	4	1	1
10	Muborak tuman	8	2	3	2	1
11	Nishon tuman	7	3	1	3	0
12	Mirishkor tuman	17	9	6	1	1
13	G'uzor tuman	109	94	9	3	3
14	Koson tuman	90	76	11	2	1
15	Ko'kdala tuman	30	22	8	0	0
16	Kasbi tuman	95	79	11	3	2
	Jami:	1468	1197	208	35	28

Xulosa. Turizm yo'nalishiga qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish, xususiy sektor uchun qulay shart-sharoitlar yaratish orqali turizm infratuzilmasini yanada takomillashtirish, aholi bandligini oshirish, transport qatnovi yo'nalishlarini kengaytirish, respublikaning turistik salohiyatini ichki va tashqi bozorlarda targ'ib qilishni jadallashtirish, shuningdek, sohani davlat tomonidan boshqarishda yangi tartib-taomillarni joriy qilish maqsadga muvofiqdir.

V.Flint va M.Danner nazariyasiga ko'ra, turizm turg'un rivojlanish konsepsiyasi uchta asosiy prinsipni o'z ichiga oladi: iqtisodiy hayotiylik, ekologik yaxlitlik va ijtimoiy adolat. Bunday sharoitda iqtisodiy siyosat sohasida asosli qarorlar qabul qilish zarur, buning uchun turizmning turg'un rivojlantirishning matematik modellarini ishlab chiqish zarur.

Turizm, boshqa har qanday inson faoliyati kabi, atrof-muhitga ta'sir qiladi. Uni tashkil etishga noto'g'ri o'ylangan yondashuv tabiiy muhitdan foydalanishning ruxsat etilgan darajasidan oshib ketishiga olib keladi, bu esa tuproq eroziyasini, qurilish bilan bog'liq havoning ifloslanishini keltirib chiqaradi. Bundan kelib chiqadiki, ekologik muvozanatni saqlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Джумаев Х.Х. Проблема развития туристско-рекреационной инфраструктуры Кашкадарьинской области // Центральноазиатский журнал географических исследований, 2021. – № 1–2. – С. 101–111.
2. Джумаев Х.Х., Назаров М.И. Комплексная оценка природно-климатических ресурсов Кашкадарьинской области для развития туризма и рекреации // Центральноазиатский журнал географических исследований, 2023 – № 3-4. – С. 119–132.
3. Карпова Г.А., Максарова Е.М. Механизм реализации принципов устойчивого развития туризма через государственно-частное партнерство // Роль туризма в модернизации экономики российских регионов: Материал Международной научно-практической конференции. – Петрозаводск: КарНЦ РАН, 2010 – С. 76–80
4. Шимова О.С. Устойчивый туризм // учебно-методическое пособие. – Минск, 2014. – 158 с.
5. Хазова Д.С. Квалификационное моделирование развития устойчивого туризма /Д.С. Хазова // Научные записки молодых исследователей, 2014. – № 4. – С. 47–54.
6. Хазова Д.С. Качественное моделирование развития туризма в Республике Алтай: сравнение однокритериальной и многокритериальной моделей [Электронный ресурс] / Д.С. Хазова // Фин. аналитика: проблематика и решения. – 2014. – № 35 (221). - Режим доступна: <https://elibrary.ru/item.asp?id=22003422>.
7. Бабкин А.В. Специальные виды туризма: учеб. пособие / А.В. Бабкин. – М.: Сов. спорт, 2008. – 202 с.
8. Боголюбов, В.С. Экономика туризма / В.С. Боголюбов. –М.: Академия, 2005. – 311 с.
9. Браун, Л.Р. Экоэкономика: как создать экономику, защищающую планету: пер. с англ. / Л.Р. Браун. –М.: Весь мир, 2003. – 391 с.